

С. В. Качула,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2540-862X>

Ю. Д. Паньшина,

магістрант кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0842-1523>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.4.101

ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЖОРСТКОЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

S. Kachula,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor at the Department of Finance, Banking
and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University

Yu. Panshyna,

Master's student at the Department of Finance, Banking and Insurance,
Dnipro State Agrarian and Economic University

BUSINESS FINANCING IN A TIGHT MONETARY ENVIRONMENT

У статті розглянуто теоретичні та практичні засади фінансування бізнесу в умовах жорсткої монетарної політики НБУ, що характеризується високою вартістю залучення капіталу. Здійснено аналіз механізму монетарної трансмісії та його деструктивного впливу на інвестиційну активність підприємств через зростання відсоткових ставок і посилення кредитних обмежень. Обґрунтовано доцільність переходу від класичного банківського кредитування до адаптивних моделей управління капіталом, що базуються на диверсифікації джерел фінансування. Розглянуто інтеграцію внутрішніх ресурсів із альтернативними інструментами, такими як лізинг, факторинг та цифрові фінансові сервіси. Доведено, що поєднання гнучкого фінансового планування та управління відсотковими ризиками формує основу для забезпечення стійкості реального сектору в умовах обмеженої ліквідності. Результати дослідження сприяють розвитку стратегічного фінансового менеджменту та створюють методологічні передумови для оптимізації структури капіталу підприємств у нестабільному макроекономічному середовищі.

The paper presents an in-depth theoretical and practical analysis of financing mechanisms for business entities operating under conditions of restrictive monetary policy, which is treated as a key driver of changes in Ukraine's financial landscape. The author examines how the National Bank of Ukraine's policy rate directly affects the price of capital, highlighting the adverse consequences of the monetary transmission process that creates a significant gap between enterprises' demand for recovery funds and the limited availability of bank credit. Special emphasis is placed on the "crowding-out" of private investment and the intensification of financial constraints, which make it necessary to adopt adaptive models of capital management. The study outlines a shift from conventional funding structures toward diversified strategies built on the combination of internal financing and alternative financial instruments. Drawing on the evolution of academic approaches and statistical evidence from 2011–2025 and the first two months of 2026, the research demonstrates that in periods of high interest-rate volatility, priority should be given to optimizing capital structures by reducing debt

burdens and more actively applying leasing, factoring, and partnership-based financing schemes. It is argued that the digital transformation of financial services and the integration of fintech solutions serve as strategic instruments for lowering transaction costs for businesses. The article also stresses that enterprises must adapt their financial strategies through proactive working-capital management, enhanced financial planning, and the hedging of interest-rate risks. It is shown that strategic diversification of funding sources helps mitigate the negative effects of high borrowing costs on both operational and investment activities in the real sector. Overall, the theoretical outcomes of the study establish a methodological foundation for creating a comprehensive system of corporate financial resilience capable of withstanding macroeconomic shocks. The conclusions also advance corporate finance theory and support the development of practical tools for business financing in environments characterized by prolonged periods of tight monetary conditions.

Ключові слова: жорстка монетарна політика, високі процентні ставки, фінансування бізнесу, вартість капіталу, банківське кредитування, альтернативні джерела фінансування, фінансова стійкість підприємств.

Key words: tight monetary policy, high interest rates, business financing, cost of capital, bank lending, alternative sources of financing, financial stability of enterprises.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Архітектура фінансових відносин в Україні перебуває під визначальним впливом жорсткої монетарної політики НБУ, де динаміка облікової ставки виступає індикатором вартості капіталу та головним чинником трансформації кредитних умов. На сучасному етапі спостерігається виникнення гострого дисбалансу між об'єктивною потребою підприємств у ресурсах для відновлення та фактичною недоступністю традиційного банківського капіталу через запуск механізму монетарної трансмісії: підвищення облікової ставки НБУ для стримування інфляції автоматично призводить до дзеркального зростання процентних ставок за комерційними кредитами, роблячи їх фінансово обтяжливими для більшості суб'єктів господарювання. Зв'язок цієї деструктивної тенденції з важливими науковими та практичними завданнями обумовлений необхідністю пошуку адаптивних моделей фінансування, які дозволять бізнесу нівелювати негативний вплив "дорогих грошей" та зберегти інвестиційну активність. Відтак, наукове обґрунтування переходу від класичного кредитування до диверсифікованих підходів залучення ресурсів, включаючи інструменти державної підтримки та альтернативні фінансові рішення, стає стратегічним пріоритетом для забезпечення стійкості реального сектору економіки в умовах обмеженої ліквідності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання впливу монетарної політики на стратегії бізнесу досліджували багато науковців. Теоретичні засади функціонування каналів монетарної трансмісії та їхнього впливу на вартість корпоративного капіталу закладені у працях Ф. Мішкіна [14], який одним із перших деталізував механізм передачі імпульсів від рішень цен-

трального банку до реального сектору економіки. Серед зарубіжних дослідників, які безпосередньо вивчали поведінку підприємств в умовах високих процентних ставок, варто відзначити роботи Т. Адріана та Х. Шіна [13], розвиваючи концепцію кредитного циклу та аналізували зміну ліквідності фінансових установ під впливом монетарного стиснення. Значний внесок у дослідження обмежень кредитування для малого та середнього бізнесу зробили Д. Стігліц та Е. Вайс [15], котрі запропонували модель інформаційної асиметрії, що пояснює причини відмови у фінансуванні навіть за високої готовності бізнесу сплачувати ринкові відсотки. В українській науковій літературі проблематика фінансування бізнесу розглядається переважно у площині реагування на зміну облікової ставки НБУ та ефективності державних програм компенсації відсотків. Вагомий внесок у розвиток цього напрямку зробили Б. Данилишин [3], Н. Ковальчук, К. Ватаманюк [5], В. Лепушинський [6], Ю. Романовська, Л. Смоляр [10], Д. Хохич [11], які досліджували механізми адаптації банківського сектору до рішень регулятора та можливості активізації інвестиційної діяльності підприємств. Окрему увагу в сучасних наукових працях приділено альтернативним джерелам, зокрема, використанню лізингу, факторингу та інструментів фондового ринку для диверсифікації фінансового портфеля в умовах дорогого кредитного ресурсу [1; 9], а також цифровізації фінансових послуг як способу зниження трансакційних витрат бізнесу [4]. Разом з тим, у науковому дискурсі залишається недостатньо дослідженою комплексна інтеграція інструментів пільгового державного кредитування та небанківського фінансування в єдину адаптивну модель управління капіталом. Але залишаються недослідженими питання стратегічного маневрування бізнесу між різними джерелами ресурсів залежно від тривалості циклу високих процентних ставок. Саме ця прогалина у наукових дослідженнях визначає актуальність статті, яка спрямована на обґрунтування оптимальної структури фінан-

Таблиця 1. Механізм впливу зміни облікової ставки на фінансування бізнесу

Етап трансмісії	Сутність змін	Наслідки для бізнесу
Підвищення облікової ставки НБУ	Зростання вартості рефінансування банків та міжбанківських ресурсів	Подорожчання кредитних ресурсів для банків
Зростання ставок за кредитами	Підвищення процентних ставок для корпоративних позичальників	Збільшення вартості позикового капіталу
Посилення кредитних вимог	Жорсткіші умови кредитування, підвищення вимог до застави та фінансових показників	Зниження доступності кредитів, особливо для МСП
Скорочення інвестиційної активності	Зменшення кількості інвестиційних проєктів із позитивною чистою теперішньою вартістю	Уповільнення розвитку підприємств
Зміна структури фінансування	Переорієнтація на власні або альтернативні джерела коштів	Підвищення ролі внутрішнього фінансування

Джерело: складено автором на основі [2; 3; 4].

сування підприємств, що дозволяє мінімізувати вплив жорсткої монетарної політики на їх операційну та інвестиційну спроможність.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування стратегічних підходів до формування оптимальної структури фінансування підприємств в умовах жорсткої монетарної політики та високих процентних ставок, що передбачає аналіз впливу облікової ставки на доступність кредитних ресурсів, ідентифікацію ефективних альтернативних інструментів залучення капіталу та розробку рекомендацій щодо адаптації фінансових моделей бізнесу для мінімізації вартості капіталу та збереження інвестиційної спроможності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансування бізнесу в умовах жорсткої монетарної політики формується під впливом системи грошово-кредитного регулювання, ключовим елементом якої є облікова ставка НБУ, що визначає загальний рівень вартості фінансових ресурсів в економіці. Підвищення облікової ставки, як інструмент стримування інфляційних процесів та оптимізації грошових потоків, безпосередньо транслюється у зростання процентних ставок за банківськими кредитами та іншими борговими інструментами, змінюючи умови залучення капіталу для суб'єктів господарювання. У таких умовах фінансування бізнесу набуває ознак підвищеної вартості та обмеженої доступності, що посилює значення ефективного фінансового менеджменту та обґрунтованого вибору джерел фінансування.

Теоретичні концепції корпоративних фінансів, зокрема підходи до оптимізації структури капіталу та оцінювання вартості капіталу, свідчать про зростання ролі балансу між власними й позиковими ресурсами в періоди жорсткої монетарної політики [7; 12]. Високі процентні ставки підвищують альтернативну вартість залучення позикового капіталу, стимулюючи підприємства до перегляду фінансових стратегій, зменшення боргового навантаження та активнішого використання внутрішніх джерел фінансування.

Фінансування бізнесу в умовах жорсткої монетарної політики слід розглядати як складний адаптаційний

процес, що поєднує вплив макроекономічних регуляторів і мікрорівневих фінансових рішень підприємств, спрямованих на збереження фінансової стійкості та забезпечення сталого розвитку.

Жорстка монетарна політика НБУ безпосередньо впливає на умови фінансування бізнесу через механізм трансмісії процентних ставок. Зростання облікової ставки призводить до подорожчання ресурсів для комерційних банків, що, у свою чергу, транслюється у підвищення процентних ставок за кредитами для підприємств. У результаті цього процесу знижується доступність банківського фінансування, особливо для малого та середнього бізнесу, який має обмежені можливості щодо залучення альтернативних джерел капіталу. Висока вартість позикових ресурсів збільшує фінансові витрати підприємств, знижує рентабельність інвестиційних проєктів і змушує бізнес переглядати свої інвестиційні та операційні стратегії [3; 12].

Механізм впливу зміни облікової ставки на фінансування бізнесу можна представити як послідовний ланцюг взаємопов'язаних економічних ефектів (табл. 1).

Зростання вартості кредитних ресурсів впливає не лише на нові інвестиційні проєкти, а й на обслуговування вже наявних боргових зобов'язань, особливо у випадку кредитів із плаваючими процентними ставками, що підвищує боргове навантаження на підприємства, зменшує їхню ліквідність та збільшує ризик фінансових ускладнень. Подібний стан речей штовхає бізнес до скорочення витрат та інвестицій, оптимізування структури капіталу та використання внутрішніх ресурсів.

Підвищення облікової ставки має опосередкований вплив через зміну макроекономічних очікувань і поведінки фінансових інститутів. Банки стають більш обережними у кредитуванні, посилюють вимоги до позичальників та віддають перевагу менш ризикованим активам, що ще більше обмежує доступ бізнесу до фінансових ресурсів.

Динаміка облікової ставки НБУ за період 2011—2026 рр. (рис. 1) свідчить про високу волатильність монетарної політики, що є прямим відображенням реакції регулятора на системні макроекономічні шоки та безпекові виклики.

Помірні значення ставки у 2011—2014 рр. змінилися різким зростанням до рівня 22% у 2016 р., що було

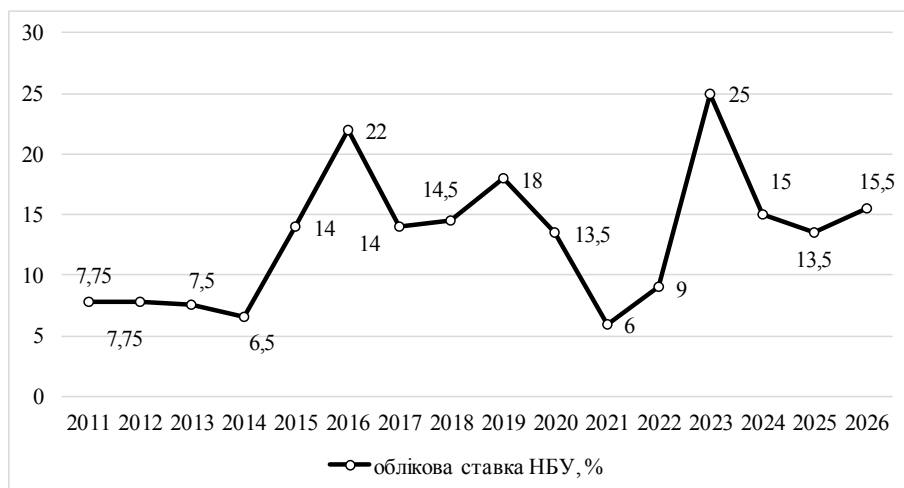

Рис. 1. Зміна облікової ставки НБУ за 2011–2026* рр. (на початок періоду).

*станом на 5.02.2026.

Джерело: складено авторами за [8].

зумовлено необхідністю приборкання гіперінфляції та стабілізації валютного ринку після глибокої фінансово-економічної кризи. Досягнення історичного мінімуму у 6% у 2021 р. свідчило про спробу стимулювання економічного зростання через механізм дешевих грошей, проте початок повномасштабної агресії призвів до вимушеного стрибка ставки до пікового значення 25% у 2023 р. з метою запобігання колапсу фінансової системи та утримання контролю над інфляційними очікуваннями. Подальша стабілізація показника на рівні 13,5–15,5% у 2025–2026 рр. вказує на жорстку монетарну політику як базисного сценарію, що має на меті забезпечення цінової стабільності в умовах високих ризиків. Основним наслідком такої траєкторії для суб'єктів господарювання є тривале збереження високої вартості боргового капіталу, що провокує виникнення "ефекту витіснення" приватних інвестицій, робить класичне банківське кредитування фінансово обтяжливим.

Під впливом жорсткої монетарної політики НБУ, фінансування бізнесу супроводжується зростанням фінансових обмежень і ризиків, які безпосередньо впливають на їх операційну діяльність та стратегічний розвиток. Підвищення вартості позикового капіталу призводить до збільшення фінансових витрат, що знижує рентабельність інвестиційних проєктів і скорочує кількість економічно доцільних інвестицій. У таких умовах підприємства змушені відкладати або скасовувати капітальні вкладення, що уповільнює оновлення основних фондів, інноваційний розвиток та розширення виробництва. Особливо вразливими стають малі та середні підприємства, які мають обмежений доступ до довгострокових ресурсів і значною мірою залежать від банківського кредитування.

Як наслідок, зростання процентних ставок підвищує боргове навантаження на бізнес, особливо у випадку кредитів із плаваючими ставками або короткостроковими зобов'язаннями, що потребують регулярного рефінансування. Це призводить до зростання витрат на обслуговування боргу, погіршення показників ліквідності та фінансової стійкості, а також зростання ризику неплатоспроможності. Підприємства з високим рівнем фінансового левериджу опиняються у зоні підвищеного ризику, так як

навіть незначне підвищення процентної ставки може суттєво вплинути на їхню здатність обслуговувати борг.

В умовах дорогих кредитних ресурсів банки, як правило, посилюють вимоги до позичальників, підвищують стандарти оцінки кредитоспроможності та збільшують обсяг забезпечення за кредитами, що обмежує доступ до фінансування для підприємств із нестабільними грошовими потоками або недостатнім обсягом ліквідних активів, що призводить до зростання ризику дефіциту оборотного капіталу. У результаті підприємства змушені скорочувати виробничі програми, затримувати розрахунки з постачальниками або шукати альтернативні, часто дорожчі та менш стабільні джерела фінансування.

Додатковим фактором ризику є зростання невизначеності щодо майбутньої динаміки процентних ставок і макроекономічної ситуації загалом, що ускладнює фінансове планування, підвищує вимоги до ліквідності та змушує підприємства формувати додаткові резерви, що знижує ефективність використання капіталу. Водночас високі ставки збільшують альтернативну вартість інвестицій, що стимулює підприємства до скорочення довгострокових проєктів і переорієнтації на короткострокові операції з швидшою окупністю.

За даними НБУ, у 2022–2024 рр. процентні ставки за новими кредитами нефінансовим корпораціям суттєво зросли на фоні підвищення облікової ставки до 25% у 2022 р., а надалі поступово знижувалися разом із пом'якшенням політики (табл. 2).

Дані табл. 2 підтверджують пряму детермінованість параметрів кредитного ринку вектором монетарної політики НБУ, що реалізується через механізм процентної трансмісії. Протягом 2011–2025 рр. динаміка середніх процентних ставок за новими кредитами бізнесу чітко корелювала з фазами економічного циклу та безпековими викликами: різке зростання вартості ресурсів до 17,0–17,2% у 2015 та 2023 рр. стало прямим наслідком жорстких антикризових заходів регулятора, спрямованих на стримування інфляції та стабілізацію валютного ринку в умовах воєнних та фінансових шоків. Причиною такого здорожчання є підвищення собівартості фондуювання для банків, що призвело до деструктивного на-

Таблиця 2. Середні процентні ставки за новими кредитами бізнесу в Україні за 2011—2025 рр.

Рік	Середня ставка та межі ставки за кредитами бізнесу, % річних	Обсяги наданих кредитів бізнесу, млн грн	Монетарний контекст
2011	13,3 (12,2-15,1)	1189487	відносно м'яка монетарна політика з помірним рівнем процентних ставок та обмеженими обсягами кредитування післякризового періоду.
2012	14,5 (12,6-17,6)	1236640	збереження стабільних параметрів монетарної політики за умов помірного підвищення ставок і стриманої кредитної активності.
2013	13,2 (12,6-14,1)	1451644	період макрофінансової стабільності, що характеризувався помірними процентними ставками та поступовим відновленням кредитування бізнесу.
2014	14,2 (12,9-15,6)	1337559	посилення монетарної політики на тлі валютно-фінансової кризи, зростання ставок і скорочення обсягів кредитування.
2015	17,0 (14,4-18,3)	1327998	жорстка монетарна політика з різким підвищенням облікової ставки, високими процентними ставками та обмеженим кредитуванням підприємств.
2016	15,1 (13,1-16,8)	1564879	початок циклу пом'якшення монетарної політики, що супроводжувався поступовим зниженням ставок і відновленням кредитної активності.
2017	13,4 (12,3-14,1)	1562066	відносна стабілізація монетарних умов, помірний рівень ставок і стабільні обсяги кредитування бізнесу.
2018	16,1 (14,6-17,4)	2251186	посилення монетарної політики з метою стримування інфляційного тиску, підвищення ставок за умов зростання кредитування.
2019	15,2 (13,3-16,6)	2670197	перехід до пом'якшення монетарної політики, зниження процентних ставок і суттєве розширення обсягів кредитування підприємств.
2020	10,3 (8,8-12,9)	2751838	реалізація стимулюючої монетарної політики в умовах пандемії, значне зниження ставок і максимальні обсяги кредитування.
2021	8,9 (8,4-9,2)	3170997	збереження м'яких монетарних умов, низькі процентні ставки та пікові обсяги кредитування бізнесу.
2022	14,1 (9,5-17,1)	2179736	різке посилення монетарної політики в умовах воєнних шоків, підвищення облікової ставки до 25% і скорочення кредитної активності.
2023	17,2 (15,8-18,5)	1784512	продовження жорсткої монетарної політики з високими процентними ставками та обмеженими обсягами кредитування.
2024	14,9 (13,4-17,3)	2174412	поступове пом'якшення монетарної політики, зниження ставок і часткове відновлення кредитування підприємств.
2025*	14,6 (13,7-15,6)	2417287	стабілізація монетарних умов, помірний рівень процентних ставок і подальше зростання обсягів кредитування.

*станом на 1.12.2025.

Джерело: складено авторами за [8].

слідку у вигляді "кредитного стиснення", скорочення обсягів наданих ресурсів до 1,78 трлн грн у 2023 р. через критичну недоступність капіталу для більшості суб'єктів господарювання. Натомість період 2020—2021 рр. демонструє ефективність стимулюючого підходу, коли зниження ставок до історичного мінімуму у 8,9% забезпечило рекордне зростання обсягів кредитування до 3,17 трлн грн, що пояснюється розширенням інвестиційного попиту за умов "дешевих грошей". Показники на 2024—2025 рр. зі стабілізацією ставок на рівні 14,6—14,9% свідчать про поступову адаптацію ринку та початок циклу відновлення кредитної активності бізнесу. Представлені дані доводять, що рівень процентної ставки є домінантним чинником, який визначає фінансову спроможність реально-го сектору економіки, де кожне рішення щодо зміни монетарних умов безпосередньо трансформується у здатність підприємств до відтворення капіталу.

Висока вартість кредитних ресурсів і обмежений доступ до банківського фінансування зумовлюють не-

обхідність перегляду традиційних підходів до залучення коштів і переходу до більш раціональної моделі фінансового управління, орієнтованої на зниження вартості капіталу та підвищення фінансової стійкості підприємства. Насамперед підприємствам доцільно зосередитися на оптимізації структури капіталу з урахуванням вартості позикових ресурсів і рівня фінансового левериджу. У періоди високих процентних ставок надмірна залежність від кредитного фінансування може призводити до зростання витрат на обслуговування боргу та погіршення показників платоспроможності. Тому доцільним є поступове зменшення частки дорогих короткострокових кредитів, заміщення їх довгостроковими інструментами або власними ресурсами, а також використання механізмів реінвестування прибутку для фінансування операційної та інвестиційної діяльності.

У періоди високих процентних ставок, підприємства змушені більш ретельно контролювати обсяг оборотного капіталу, скорочувати надлишкові запаси, при-

скорювати інкасацію дебіторської заборгованості та передивлятися умови розрахунків із контрагентами. Такий підхід дозволяє зменшити потребу в короткостроковому кредитуванні та підвищити ліквідність. Паралельно з цим зростає значення бюджетування, сценарного планування та стрес-тестування фінансових показників, що допомагає відстежити залежність доходів і платоспроможності від вартості кредитних ресурсів.

Серед сучасних підходів є диверсифікація джерел капіталу, що передбачає використання комбінації банківських кредитів, власних коштів, інструментів ринку капіталу та альтернативних фінансових механізмів. Такий підхід зменшує залежність підприємства від одного джерела фінансування, знижує ризики, пов'язані зі зміною процентних ставок або умов кредитування, та підвищує фінансову гнучкість. Крім того, у періоди високих ставок зростає значення фінансового планування, бюджетування та управління грошовими потоками, що дозволяє своєчасно виявляти потребу у фінансуванні та мінімізувати витрати на залучення ресурсів. Паралельно з цим зростає значення альтернативних джерел фінансування, серед яких особливе місце займають лізинг, факторинг, форфейтинг, краудфандинг, венчурний капітал і партнерські інвестиції [5]. Такі інструменти дають змогу підприємствам отримувати необхідні фінансові ресурси без значного збільшення боргового навантаження або за більш гнучкими умовами, ніж традиційні банківські кредити. До таких інструментів відносяться:

1) Лізинг, зокрема фінансовий та оперативний, дозволяє підприємствам використовувати основні засоби без значних одноразових капітальних витрат, що особливо актуально в умовах високих процентних ставок, оскільки лізингові платежі, як правило, мають гнучкий графік і можуть узгоджуватися з сезонністю доходів [1]. Крім того, предмет лізингу зазвичай виступає забезпеченням, що зменшує потребу в додаткових заставах і розширює доступ до фінансування для підприємств із обмеженою кредитною історією.

2) Факторинг є ефективним інструментом підтримання ліквідності, особливо для підприємств, що працюють із відстрочкою платежу. Продаж дебіторської заборгованості факторинговій компанії дозволяє швидко отримати значну частину коштів за реалізовану продукцію або надані послуги, що скорочує операційний цикл і зменшує потребу в короткострокових кредитах. У період високих ставок факторинг може бути економічно вигіднішим, оскільки його вартість часто залежить від платоспроможності дебіторів, а не лише від фінансового стану самого підприємства.

3) Партнерські програми з банківськими та небанківськими фінансовими установами також виступають важливим інструментом оптимізації вартості капіталу. До них належать спільні кредитні продукти з постачальниками обладнання, торговельні кредити, програми розстрочки, гарантійні механізми та фінансування в рамках ланцюгів постачання. У межах таких програм ризики розподіляються між кількома учасниками, що дозволяє зменшити процентну ставку або комісійне навантаження на кінцевого позичальника, а також підвищити доступність фінансування.

Важливим доповненням стає цифровізація, використання фінтех-платформ та онлайн-сервісів кредитування, що суттєво знижує трансакційні витрати.

Адаптація фінансової стратегії підприємств до змін монетарного середовища є умовою забезпечення їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності в періоди жорсткої монетарної політики. Вона пов'язана з переглядом інвестиційної політики підприємства коли у періоди високих ставок підприємства віддають перевагу проектам із коротшим строком окупності, нижчим рівнем ризику та стабільними грошовими потоками. Інвестиційні рішення приймаються з урахуванням підвищеної вартості капіталу, що змінює критерії оцінки ефективності проектів і підвищує вимоги до їх рентабельності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Жорстка монетарна політика, що реалізується через підвищення облікової ставки НБУ, безпосередньо впливає на умови фінансування бізнесу, зумовлюючи зростання вартості кредитних ресурсів, скорочення обсягів банківського кредитування та підвищення вимог до позичальників. У таких умовах традиційні моделі фінансування, засновані переважно на банківських позиках, втрачають ефективність, що диктує бізнесу потребу в перегляді цільових орієнтирів та адаптації до трансформаційних процесів в економіці. Дорогі кредити (як наслідок високих ставок) обмежують доступ до капіталу, сповільнюють інвестиційні процеси та посилюють фінансові ризики підприємств, зумовлюючи необхідність переходу до більш гнучких і диверсифікованих підходів до фінансування, які передбачають оптимізацію структури капіталу, зменшення залежності від короткострокових кредитів та активніше використання внутрішніх джерел фінансування. У сучасних умовах особливого значення набувають альтернативні форми залучення фінансових ресурсів, зокрема лізинг, факторинг, партнерські програми з банківськими та небанківськими фінансовими установами, а також інструменти ринку капіталу. Їх використання дозволяє підприємствам знизити вартість фінансування, підвищити ліквідність та забезпечити більш стабільну структуру капіталу. Фундаментальним чинником життєздатності бізнесу в умовах жорсткого монетарного регулювання є адаптація фінансової стратегії до змін процентного середовища. Така адаптація передбачає активне управління оборотним капіталом, посилення фінансового планування, диверсифікацію джерел фінансування та управління процентним ризиком. Реалізація цих підходів дає змогу підприємствам зменшити негативний вплив високих процентних ставок, зберегти фінансову стійкість і підтримати інвестиційну діяльність. Таким чином, ефективне фінансування бізнесу в умовах жорсткої монетарної політики можливе за умови комплексного підходу, що поєднує оптимізацію структури капіталу, залучення нетрадиційних джерел фінансування, превентивний ризик-менеджмент та модернізація управлінського інструментарію, що створює передумови для підвищення стійкості

підприємств до макроекономічних коливань і забезпечення їх сталого розвитку в умовах високої вартості кредитних ресурсів.

Література:

1. Белянко Л. Потенціал розвитку фінансового лізингу в Україні. *Scientia fructuosa*. 2024. № 1 (153). С. 127—142.
2. Гришук Н. В. Особливості сучасного кредитування представників малого та середнього бізнесу. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9895> (дата звернення 29.01.2026).
3. Данилишин Б. Економічні трансформації у період воєнного стану: тактика еволюціонізму і модернізація. *Економіка України*. 2022. Т. 10 (731). С. 3—14.
4. Дерев'янка Н. А., Косткін К. К. Трансформація практик банківського кредитування в Україні в умовах високої невизначеності: аналіз тенденцій 2022—2024 років. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16366729> (дата звернення 29.01.2026).
5. Ковальчук Н., Ватаманюк К. Фінансування малого бізнесу в Україні в умовах війни. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2025. № 4 (3). С. 11—20 doi: 10.46299/j.isjmef.20250403.02
6. Лепушинський В. Монетарна політика НБУ в умовах воєнного стану. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Lepushynskyy_pr_22.12.2023.pdf (дата звернення 02.02.2026).
7. Люта О. В., Бухтіарова А. Г. Теоретичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства з погляду сучасної фінансової теорії. *Інноваційна економіка*. 2012. № 1 (27). С. 92—96.
8. НБУ. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial-#1ms> (дата звернення 02.02.2026).
9. Пігарєв С. Фінансовий лізинг як альтернатива фінансування оновлення основних фондів. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. № 14. С. 95—101.
10. Романовська Ю. А., Смоляр Л. В. Роль банківських кредитів у розвитку малого та середнього бізнесу у повоєнному відновленні держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 2. С. 82—88.
11. Хохич Д. Г., Любич О. О., Бортніков Г. П. Трансмисійний механізм монетарної політики в контексті забезпечення макроекономічної стабільності. *Фінанси України*. 2023. № 8. С. 38—59.
12. Федосов В., Рязанова Н. Концептуальні питання теорії корпоративних фінансів. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 3—4. С. 39—55.
13. Adrian T., Shin H. S. Financial Intermediaries and Monetary Economics. FRB of New York Staff Report. 2010. № 398. URL: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1491603> (дата звернення 04.02.2026).
14. Mishkin F. S. The channels of monetary transmission: lessons for monetary policy. *Banque de France: Bulletin: Digest*. 1996. № 27. pp. 33—44. DOI 10.3386/w5464
15. Stiglitz J. E., Weiss A. Credit rationing in markets with imperfect information. *The american economic review*. 1981. Vol. 71, № 3. Pp. 393—410.

References:

1. Belianko, L. (2024), "Potential for the development of financial leasing in Ukraine", *Scientia fructuosa*, vol. 1 (153), pp. 127—142.
2. Hryshchuk, N. (2022), "Features of modern lending of small and medium representatives business", *Efektivna ekonomika*, vol. 1, available at: <http://www.economy-nayka.com.ua/?op=1&z=9895> (Accessed 29 January 2026).
3. Danylyshyn, B. (2022), "Economic transformations during martial law: the tactics of evolutionism and modernization", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 10 (731), pp. 3—14.
4. Derevianko, N. and Kostkin, K. (2025), "Transformation of bank lending practices in Ukraine under conditions of high uncertainty: analysis of trends in 2022-2024", *Aktual'ni pytannia ekonomichnykh nauk*, vol. 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16366729>.
5. Kovalchuk, N. and Vatanianuk, K. (2025), "Financing small businesses in Ukraine during the war", *Economics & Finance*, vol. 4 (3), pp. 11—20.
6. Lepushynskiy, V. (2023), "Monetary policy of the National Bank of Ukraine under martial law", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Lepushynskyy_pr_22.12.2023.pdf (Accessed 02 February 2026).
7. Liuta, O. V. and Bukhtiarova, A. H. (2012), "Theoretical approaches to optimizing the capital structure of an enterprise from the point of view of modern financial theory", *Innovatsijna ekonomika*, vol. 1 (27), pp. 92—96.
8. The National Bank of Ukraine (2026), "Financial sector statistics", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (Accessed 02 February 2026).
9. Pigarev S. (2022), "Financial leasing as an alternative to financing renewal of private funds", *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk*, vol. 14, pp. 95—101.
10. Romanovska, Yu. and Smoliar, L. (2025), "The role of bank loans in the development of small and medium enterprises in the post-war recovery of the country", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 82—88.
11. Khokhych, D., Lyubich, O. and Bortnikov G. (2023), "Transmission mechanism of monetary policy in the context of macroeconomic stability", *Finansy Ukrainy*, vol. 8, pp. 38—59.
12. Fedosov, V. and Riazanova, N. (2013), "Conceptual issues of corporate finance theory", *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*, vol. 3—4, pp. 39—55.
13. Adrian, T. and Shin, H. S. (2010), "Financial Intermediaries and Monetary Economics", *FRB of New York Staff Report*, vol. 398. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1491603>.
14. Mishkin, F. S. (1996), "The channels of monetary transmission: lessons for monetary policy", *Banque de France: Bulletin: Digest*, vol. 27, pp. 33—44. DOI 10.3386/w5464
15. Stiglitz, J. E. and Weiss, A. (1981), "Credit rationing in markets with imperfect information", *The american economic review*, vol. 71 (3), pp. 393—410.

Отримано редакцією журналу / Received: 07.02.26

Процеженовано / Revised: 13.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.02.26